

חק לישראל – פרשת דברים יום ב'

תורה – דברים פרק א'

(ו) פָּנּוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֵאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֵל כָּל שְׂכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבְנֶגֶב וּבְחוּף הַיָּם אֶרֶץ הַפְּנִיעָנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד הַנֶּהָר הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת: (ו) פָּנּוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֵאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֵל כָּל שְׂכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבְנֶגֶב וּבְחוּף הַיָּם אֶרֶץ הַפְּנִיעָנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד הַנֶּהָר הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת: (ו) אֲתַפְּנֶנּוּ וְסוּלוּ לָכֹן וְעוּלוּ לְטוֹרָא דְאִמְרָא וּלְכַל מְגִידוּהִי בְּמִשְׁרֵיָא בְּטוֹרָא וּבְשִׁפְלָתָא וּבְדְרוּמָא וּבְסַפֵּר יִמָּא אֶרְעָא דְכְּנַעְנָא וּלְכַן עַד נְהָרָא רַבָּא נְהַרְת פְּרָת:

(ח) רָאָה נִתְתִּי לַפְּנִיכֶם אֶת הָאָרֶץ בְּאוֹ וְרָשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתֵת לָהֶם וּלְזֵרְעָם אַחֲרֵיהֶם: (ח) רָאָה נִתְתִּי לַפְּנִיכֶם אֶת הָאָרֶץ בְּאוֹ וְרָשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתֵת לָהֶם וּלְזֵרְעָם אַחֲרֵיהֶם: (ח) חָזִי דִּיהִבִּית קְדַמִּיכוֹן יַת אֶרְעָא עוּלוּ וְאַחֲסִינוּ יַת אֶרְעָא דִּי קִים יִי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמַתָּן לְהוֹן וּלְכַנְיָהוֹן בְּתַרְיָהוֹן:

(ט) וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר לֹא אוֹכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם: (ט) וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר לֹא אוֹכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם: (ט) וְאָמַרְתִּית לָכֹן בְּעַדְנָא הַהִיא לְמִימְד לִית אָנָּא יָכִיל בְּלַחוּדֵי לְטוֹבְרָא יִתְכוּן:

(י) יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּנְכֶם הַיּוֹם כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב: (י) יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּנְכֶם הַיּוֹם כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב: (י) יִי אֱלֹהֵיכוֹן אֲסַגֵּי יִתְכוּן וְהָא אִיתִיכוֹן יוֹמָא דִּין כְּכּוֹכְבֵי שָׁמַיָא לְמַסְגֵּי:

רש"י

(ז) פָּנּוּ וּסְעוּ לָכֶם – זו לך ערד וחרמה: וּבֵאוּ הַר הָאֱמֹרִי – כמשמעו: וְאֵל כָּל שְׂכֵנֵי – עמון ומואב והר שעיר: בְּעֶרְבָה – זה מישור של יער: בְּהָר – זה הר המלך: וּבְשִׁפְלָה – זו שפלת דרום: וְהַלְבָּנוֹן וּבְחוּף הַיָּם – אשקלון ועזה וקסרי וכו' כלאיחא בספרי: עַד הַנֶּהָר הַגָּדֹל – מפני שנזכר עם א"י קוראו גדול משל הדיוט אומר עבד מלך מלך. הַדְּבַק לְשַׁחוּר וַיִּשְׁתַּחוּ לְךָ קִרְבַּ לְגַבִּי דְהִינָא וְאִידֵהּ:

(ח) רָאָה נִתְתִּי – צעיניכם אתם רואים איני אומר לכם מאומד ומשמועה: בְּאוֹ וְרָשׁוּ – אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה אינכם לא שלחו מרגלים לא היו צריכין לכלי זיון: לֹא אוֹכַל לְבַדִּי – למה הזכיר שוב לאברהם ליצחק וליעקב אלא אברהם כדאי לעצמו יצחק כדאי לעצמו יעקב כדאי לעצמו:

(ט) וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעַת הַהִיא לֵאמֹר – מהו לֹא אוֹכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם לֹא מעצמי אני אומר

(י) וְהִנֵּנְכֶם הַיּוֹם כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם – וכי כוכבי השמים היו בצורתו היום והלל לא היו אלא ששים רבוא מהו והנכם היום הנכם משולים כיום קיימים לעולם כחמה וכלבנה וכוכבים:

חק לישראל – פרשת דברים יום ב'

נביא – ישעיה פרק א' ז'-י'

(ז) אֲרֻצְכֶם שְׂמֹמָה עֲרִיכֶם שְׂרָפוֹת אִשׁ אֲדַמְתֶּכֶם לְנַגְדְּכֶם זָרִים אֲכָלִים אֶתְּהָ וְשְׂמֹמָה בְּמִהְפַּכַת זָרִים: (ח) אֲרַעְכוּן צְדִיא קְרוּיְכוּן יְקִידַת נֹדֶר אֲרַעְכוּן לְקַבְלִיְכוּן עַמְמִיא מַחְסַנִין יִתְהָ וּבַחֻבִּיהוּן צְדִיאֹת מִנְכוּן אֶתְחַלְפֵת וְהוּהוּ לְנוֹכְרָאִין:

(ח) וְנִוְתָרְהָ בַת צִיּוֹן בְּסֶפֶה בְּכָרֶם בְּמִלּוֹנָה בְּמִקְשָׁה בְּעִיר נְצוּרָה: (ט) וְאֶשְׁתֵּאֲרַת כְּנִשְׂתָא דְצִיּוֹן כְּמִטְלֵלְתָא בְּכַרְמָא בְּתַר דְקִטְפוּהִי כְעֶרְסֵל מִבְתוּתָא בְּמִקְשִׁיא בְּתַר דַּאֲבַעִיּוּהִי כְקֶרְתָא דְצִירִין עֲלָה:

(ט) לֹוּלִי יְהוּהָ עֲבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שְׂרִיד בְּמַעַט פְּסָדִים הֵיִינוּ לְעַמּוּרָה דְמִינוּ: (ט) אֲלוּלָפוֹן מוֹתֵר טוֹבִיָה דִּי עֲבָאוֹת אֲשָׁר לָנָא שִׁיבָא בְּרַחְמוּהִי אִית עֵמְנָא חוּבִין דְכַאֲנֵשׁ סְדוּם פּוֹן אֲבַדְנָא וּכְיַתְבִי עַמּוּרָה אֲשִׁתִּיעֲנָא:

(י) שְׂמַעוּ דְבַר יְהוּהָ קְצִינִי סְדוּם הָאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִם עַמּוּרָה: (י) קְבִילוּ פִתְגָמָא דִּי שְׁלִטוֹנִיא דְעוֹבְדִיהוּן בִּישִׁין כְּשִׁלְטוֹנֵי סְדוּם אֲצִיתוּ לְאוּרִיתָא דַּאֲלֵהָנָא עַמָּא דְעַבְדִּיהוּן דְמִין לְעַם עַמּוּרָה:

רש"י

(ז) לנגדכם זרים אוכלים אותה – לעיניכם יאכלוה אויביכם. ושמה – מכס כנחלה הנפכת לזרים והיא שמה מצעליה כך תירגם ונתן:

(ח) ונתרה בת ציון – ריקנית מיושביה כי יגלו מתוכה כאשר תותר סוכת הכרם שעשה נוצר ובעת יבצר הכרם מניח סוכתו והולך, בתר דקטפוהי לאחר שבצרו אותה. כמלונה במקשה – כאשר תעזב המלונה שעשה נוצר בראש המקשה לשמור קישואין שלה ומשתלקט מניחה והולך, זו שבכרם קרויה סוכה לפי שהיא גר שם יומם ולילה ביום שומרה מן העופות ובלילה מן הגנבים אבל הקישואין קשין הם ואין לירא מן

העופות ואין לירא לשומרה ביום לפיכך נקראת מלונה על שהיא לינת הלילות כערסל מבחולתא כמשכב המלונ' במקשה, במקשה בתר דלבעיהי לאחר שלקטוהו לשון המשנה שלש אבעיות ביום. בעיר נאורה – בעיר שצרו עליה ועושים סוכות סביב לה להסתתר שם החילות וכשמסתלקים מעליה מניחין אותם והולכין כל זה ת"י:

(ט) לולי הותר לנו שריד – מאליו וברחמיו ולא בצדקותינו. כמעט כסודם היינו – כולנו כלים:

(י) קציני סודם – שרים שמעשיהם כסודם מכאן אמרו אל יפתח אדם פיו לשון:

כתובים – תהילים פרק מד' טז'-יט'

(טז) כָּל הַיּוֹם בְּלִמְתִּי נִגְדִי וּבִשְׁתַּת פָּנָי בְּסַתְנִי: (טז) כֵּל יוֹמָא כְּסוּפִי לְקַבְלִי וּבַהֲתַת אֲפִי חֲפַתְנִי:

(יז) מִקּוֹל מְחַרְף וּמְגַדֵּף מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמְתַנְקֶם: (יז) מִן קֵלָא דְמַחְסַד וּמְגַדֵּף מִן קֶדֶם בַּעַל דְּבַבָּא וּנְקִיָּם נְקַמְתָּא:

(יח) כָּל זֹאת בָּאֲתָנוּ וְלֹא שְׂכַחְנוּךָ וְלֹא שָׁקַרְנוּ בְּבְרִיתְךָ: (יח) כֵּל דַּא עֲרַעַת יִתְנָא וְלֹא אֲשַׁלְנֵךְ וְלֹא שְׁקַרְנָא בְּקִימֵךְ:

חק לישראל – פרשת דברים יום ב'

(יט) לא נסוג אָחור לְבָנוּ וַתֵּט אֲשֶׁרֵינוּ מִנֵּי אֲרָחָךְ: (יט) לא זר פליג וזוחחית לבנא ואת אסטיתא אסטורנא מן תריצת ארחתך:

רס"י

משנה – פסחים פרק י'

(א) עֲרֵבֵי פֶסַחִים סְמוּךְ לַמִּנְחָה, לֹא יֵאָכַל אֶדָם עַד שֶׁתִּחְשֶׁה. וְאֶפְלוּ עֲנֵי שְׂבִי שִׂרְאֵל לֹא יֵאָכַל עַד שֶׁיִּסָּב. וְלֹא יִפְחָתוּ לוֹ מֵאַרְבַּעָה כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן, וְאֶפְלוּ מִן הַתְּמַחוּי:

נלרכא חלל לשאר אוכלין שלל ימלא כרסו מהן: עד שיסב – צמטה ועל השלחן כדרך בני חורין: ולא יפחתו לו – גבאי דקה המפרנסים את העניים: ואפילו הוא מתפרנס מן התמחוי – דהיינו עני שצבעניים דתנן במסכת פאה מי שיס לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי: מארבעה כוסות – כנגד ארבע לשונות של גאולה שיס צפרשת וארא, והואלתי והאלתי וגאלתי ולקחתי:

רע"ב – (א) סמוך למנחה – קודם למנחה מעט כמו חצי שעה. בתחלת שעה עשירית – דתמיד קרב בתשע ומחלה והוא זמן המנחה, וקודם למנחה חצי שעה הוא בתחלת שעה עשירית: לא יאכל אדם – כדי שיאכל מזה לתאבון משום הדור מזה. ולחם פשיטא דלא מצי אכיל דחמץ אסור משש שעות ולמעלה. ומזה נמי הא אמרינן בירושלמי האוכל מזה בערב פסח כבא על ארוסתו צבית חמיו. ולא

(ב) מִזְגוּ לוֹ כּוֹס רְאִשׁוֹן, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, מְבַרֵךְ עַל הַיּוֹם, וְאַחַר כֶּה מְבַרֵךְ עַל הַיַּיִן. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, מְבַרֵךְ עַל הַיַּיִן, וְאַחַר כֶּה מְבַרֵךְ עַל הַיּוֹם: היין – תחלה. והוא הדין למקדש על הפת. שהיין או הפת גורמים לקידוש היום, שאם אין לו יין או פת לא יקדש:

רע"ב – (ג) מצדך על היום – בתחלה קידוש היום ואחר כך צורא פרי הגפן, שתחלה קדש היום ואחר כך בא היין, וכשם שקודם לכניסה כך קודם לצרכה: מצדך על

(ג) הַבִּיאוּ לְפָנָיו, מְטַבֵּל בַּחֲזָרָת, עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְפַרְפְּרַת הַפֶּת. הַבִּיאוּ לְפָנָיו מִצָּה וְחֲזָרָת וְחֲרָסָת וְשִׁנֵּי תַבְשִׁילִין, אֵף עַל פֵּי שְׂאִין חֲרָסָת מִצָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוּק אוֹמֵר, מִצָּה. וּבַמִּקְדָּשׁ הָיוּ מְבִיאִים לְפָנָיו גּוֹפּוֹ שֶׁל פֶּסַח:

מזה וחזרת וחרוסת, מכלל דעדיין לא הוצאו: עד שמגיע לפרפרת הפת – לאכילת מזה. והא קמשמע לן שאין אכילה אחרת מפסקת בין אכילת ירקות לאכילת מזה. דקודם שיגיע לאותו חזרת של מזה שמצדך עליו על אכילת מרור אוכל מזה תחלה כדכתיב (במדבר ט) על מרות ומרורים, מרות צרישא והדר מרורים: וחרוסת – שעושין מתאנים ולזים וצטנים ושקדים וכמה מיני פירות

רע"ב – (ג) הביאו לפניו – הירקות כדי שיכיר טיבוק וישאל, לפי שאין דרך להביא ירקות קודם סעודה: מטבל בחזרת – לאו דוקא חזרת, לטבול ראשון זה הוא בשאר ירקות, אלא אם אין לו שאר ירקות מטבל בחזרת במקום שאר ירקות. ולשון מטבל אוכל. ולפי שכל אכילתו על ידי טיבול היתה קרי לאכילה טיבול. ומיהו טיבול זה לאו בחרוסת הוא, מדקתני לקמן הביאו לפניו

חק לישראל – פרשת דברים יום ב'

מלוא – אלא לרפואה לבטל סרף החזרת, סרע וקסה לגוף כארס: ר' אליעזר בר' לזוק אומר מלוא – זכר לתפוח שהיו יולדות סס צניהם בלא עכז וזכר לטויט:

ומשימין צה תפוחים ודכין הכל במדוכה ומערבין בחומץ ונותנין עליה תכלין קנה וקנמון כעין פחילות דקות ארוכות זכר לקס ורכיך שטהא עצה זכר לטויט: שאין חרוסת

(ד) מִזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁנַי, וְכֹאן הֵבֵן שׁוֹאֵל אָבִיו. וְאִם אֵין דַּעַת בְּבֹן, אָבִיו מְלַמְּדוֹ, מִזֶּה נִשְׁתַּנֵּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֲמִיץ וּמִצָּה, הַלֵּילָה הַזֶּה פְּלוֹ מִצָּה. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יִדְקוֹת, הַלֵּילָה הַזֶּה מְרוֹר. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֶּשֶׂר צְלִי, שְׁלוּק, וּמִבְּשָׁל, הַלֵּילָה הַזֶּה פְּלוֹ צְלִי. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ מִטְבִּילִין פֶּעַם אַחַת, הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים. וְלִפֵּי דַעְתּוֹ שֶׁל בֶּן, אָבִיו מְלַמְּדוֹ. מִתְחִיל בְּגִנּוֹת וּמְסִים בְּשַׁבַּת, וְדוֹרֵשׁ מֵאַרְמֵי אוֹבֵד אָבִי, עַד שֶׁיִּגְמֹד כָּל הַפְּרָשָׁה כְּלָה:

המקדש קיים היה הבן שואל כד: מתחיל בגנות – מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועבדים היינו: ומסיים בשבח – שחרצנו המקום לעבודתו וגאל את אבותינו ממלכתיים:

רע"ב – (ד) וכאן הבן שואל – צכל הספרים אין כתוב וכאן, אלא וכן, כמו כן צנות כלפחד לזכרות (סס כז), כלומר ודין הוא שצמזמגת כוס שני יהיה הבן שואל מה נשתנה: הלילה הזה כולו כלי – בזמן שבית

(ה) רְבֵן גְּמַלְיָאֵל הָיָה אוֹמֵר, כָּל שְׁלֵא אָמַר שְׁלִשָּׁה דְּבָרִים אֵלָיו בְּפִסְתָּ, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתּוֹ, וְאֵלָיו הָיוּ, פִּסְתָּ, מִצָּה, וּמְרוֹר. פִּסְתָּ, עַל שׁוּם שֶׁפִּסְתָּ הַמָּקוֹם עַל בֵּיתִי אָבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. מִצָּה, עַל שׁוּם שֶׁנִּגְאַלּוּ אָבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם. מְרוֹר, עַל שׁוּם שֶׁמְרָדוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אָבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְדַאֵוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאֵלּוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג), וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם. לְפִיכֹה אֲנַחֲנוּ חַיִּבִּין לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְדוֹמַם, לְהַדִּיר, לְבָרֵךְ, לְעַלֵּה, וּלְקַלֵּס, לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאָבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלּוּ, הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, מִיַּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבָל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֲלָה. וְנֹאמַר לְפָנָיו, הַלְלוּיָהּ:

רע"ב – (ה) כל שלא אמר שלשה דברים הללו: אלו – שלא פירש טעמן של שלשה דברים

(ו) עַד הֵיכַן הוּא אוֹמֵר, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, עַד אִם הִבְנִים שְׁמַחָה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, עַד חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מִיָּם. וְחוֹתֵם בְּגֵאֲלָה. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר, אֲשֶׁר גְּאָלְנוּ וְגֵאֵל אֶת אָבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְלֹא הָיָה חוֹתֵם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כֵּן ה' אֵלֵהֵינוּ וְאֵלֵהֵי אָבוֹתֵינוּ יִגְעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלְדָגְלִים אַחֲרֵים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשִׁלּוּם, שְׁמַחִים בְּבִנְיָן עֵירָה וְשִׁשִּׁים בְּעִבּוֹדָתָהּ, וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים כּוּ, עַד בְּרוּךְ אַתָּה ה', גֵּאֵל יִשְׂרָאֵל:

טרפון ור' עקיבא לפרוקי למלתי. ר' טרפון אומר פותח צה בצרוך ואינו חותם בצרוך, מידי דהוה אצרכת הפירות וצרכת המלכות

רע"ב – (ו) וחותם בגאולה – כלומר מסיים את ההגדה בצרכת גאולה, ולא פירש תנא קמא למלתי היאך מצרכין אותה. ואתו רבי

חק לישראל – פרשת דברים יום ב'

כן יגיענו וכו'. והלכה כרבי עקיבא:

(ז) מִזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁלִישִׁי, מִבְּרֶךְ עַל מְזוֹנוֹ. רְבִיעִי, גּוֹמֵר עָלָיו אֶת הַהֶלֶל, וְאוֹמֵר עָלָיו בְּרַבַּת הַשִּׁיר. בֵּין הַפּוֹסוֹת הַקְּלוֹ, אִם רוֹצֵה לְשִׁתּוֹת, יִשְׁתֶּה. בֵּין שְׁלִישִׁי לְרְבִיעִי, לֹא יִשְׁתֶּה:

לא יוכל לגמור את ההלל. ואם תאמר כבר משוכר הוא שהרי שטה כל רגונו בחוד הסעודה. יין שבחוד המזון אינו משכר, ושל אחר המזון משכר:

(ח) אִין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֶפִיקוּמֵן. יִשְׁנוּ מִקְצֵתוֹ, יֹאכְלוּ. בְּלֵן, לֹא יֹאכְלוּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, נִתְנַמְנְמוּ, יֹאכְלוּ. נִרְדְּמוּ, לֹא יֹאכְלוּ:

עיקר. וכסם שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן כך אין מפטירין אחר מלה אפיקומן, שצריך שיאכל כזית מלה באחרונה בזמן שאין פסח, ואחר אותה מלה אין נפטירין ממנה באכילת דבר אחר: ישנו כולם לא יאכלו – אם התחילו לאכול פסחיהן וישנו כולם, שוב לא יאכלו, דנראה כאוכל בשני מקומות, דמאחר שישנו הסיוח סעסם מלאכול עוד, והשיב ליה כאכילת שני מקומות. וחומר דבעלמא הוא. והוא הדין נמי למלה בזמן הזה: ר' יוסי אומר נתנמנמו יאכלו – ארישא קאי דאמר תנא קמא ישנו מקצתן יאכלו, ואתא רבי יוסי למימר הני מיילי אם נתנמנמו שלא נשקעו בשניה, אבל אם נרדמו מקצתן לא יאכלו אלו הגרדמים וכלכשיעורו משנתם. והלכה כר' יוסי:

(ט) הַפֶּסַח אַחַר חֲצוֹת, מְטַמְּא אֶת הַיָּדַיִם. הַפְּגוֹל וְהַנּוֹתֵר, מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. בְּרֶךְ בְּרַבַּת הַפֶּסַח פֶּטֵר אֶת שֵׁל זְבַחַת. בְּרֶךְ אֶת שֵׁל זְבַחַת, לֹא פֶטֵר אֶת שֵׁל פֶּסַח, דְּבְרִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא זוֹ פּוֹטְרַת זוֹ, וְלֹא זוֹ פּוֹטְרַת זוֹ:

ועברתי בארץ מצרים כלילה הזה, מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות: ברכת הפסח – אשר קדשנו במצותיו וזונו לאכול הפסח. ברכת הזבח, אשר קדשנו במצותיו וזונו לאכול הזבח. וזבח האמור כאן הוא חגיגת יום ארבעה עשר. והלכה כר' עקיבא:

דכולה חדא הולאה היא. ולר' עקיבא חותמין בה בצרוך, לפי שמוסיף בה דברי ר' עקיבא

(י) זכרה השיר – חית דאמרי נשמת כל חי, ואית דאמרי יהללך ה' כל מעשיך – ונהגו לממרינהו לתרווייהו: בין שלישי לרביעי לא ישתה – שלא ישתכר ושוב

רע"ב – (ז) ברכת השיר – חית דאמרי נשמת כל חי, ואית דאמרי יהללך ה' כל מעשיך – ונהגו לממרינהו לתרווייהו: בין שלישי לרביעי לא ישתה – שלא ישתכר ושוב

רע"ב – (ח) מפטירין – אני שמעתי לשון יפטירו בשפה (תהלים כב), כלומר, פותחין ואומרים. ורבותי פירשו, לשון הגפטר מחזירו, כשנפטירין מן הסעודה אין מסיימין אותה באפיקומן, באפיקו מניינו, כלומר תולאו כליכס מכאן ונלך ונאכל במקום אחר, לא פת ולא שום דבר, גזירה דלמא אתי למיכל מן הפסח בשני מקומות, אבל לאכול דברים אחרים במקומו הראשון שרי, ובלבד שלא יעקר מחצורה זו לאכלס עם חצורה אחרת. ואית בגמרא מאן לפירש אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, אפיקו מיני מחיקה, דלאחר שאכלו את הפסח אין נפטירין מן הסעודה באכילת מיני מחיקה ופירות שרגילין לאכול לקנוח סעודה ואפילו במקומו, שלא יאבד טעם הפסח מפיו. וכן

(ט) הפסח אחר חצות, מטמא את הידיים. הפגול והנותר, מטמאין את הידיים. ברכת הפסח פטר את של זבחת. ברכת הפסח פטר את של זבחת, לא פטר את של פסח, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר, לא זו פוטרת זו, ולא זו פוטרת זו:

רע"ב – (ט) הפסח אחר חצות מטמא את הידיים – דהא נותר הוא מחלות ואילך – ורבנן גזרו על הנותר שיטמא את הידיים כדי שלא יתעללו באכילתו. ומנלן דפסח לאחר חצות הוא נותר, דכתיב בפסח (שמות יב) ואכלו את הבשר כלילה הזה, וכתיב החם

רע"ב – (ט) הפסח אחר חצות מטמא את הידיים – דהא נותר הוא מחלות ואילך – ורבנן גזרו על הנותר שיטמא את הידיים כדי שלא יתעללו באכילתו. ומנלן דפסח לאחר חצות הוא נותר, דכתיב בפסח (שמות יב) ואכלו את הבשר כלילה הזה, וכתיב החם

חק לישראל – פרשת דברים יום ב'

גמרא – פסחים דף קיז' ע"ב

מזגו לו כוס שלישי מברך על מזונו: גמרא אמר ליה רב חנן לרבא שמע מינה ברכת המזון טעונה כוס אמר ליה ארבע כסי תיקנו רבנן דרך חירות כל חד וחד נעביד ביה מצוה: רביעי גומר עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר: מאי ברכת השיר רב יהודה אמר יהללוך ה' אלהינו ורבי יוחנן אמר נשמת כל חי תנו רבנן רביעי גומר עליו את ההלל ואומר הלל הגדול.

אמר רב חסדא מאי דכתיב הודו לה' כי טוב הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו עשיר בשורו ואת עני בשיו יתום בביצתו אלמנה בתרנגולתה.

ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה שנאמר אלהי מסכה לא תעשה לך וכתוב בתריה את חג המצות תשמר.

וכי מאחר דאיכא הלל הגדול אנן מאי טעמא אמרינן האי משום שיש בו חמשה דברים הללו יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה ותחיית המתים וחבלו של משיח יציאת מצרים דכתיב בצאת ישראל מצרים וקריעת ים סוף דכתיב הים ראה וינס מתן תורה דכתיב ההרים רקדו כאילים תחיית המתים דכתיב אתהלך לפני ה' חבלו של משיח דכתיב לא לנו ה' לא לנו ואמר רבי יוחנן לא לנו ה' לא לנו זו שעבוד מלכיות איכא דאמרי אמר רבי יוחנן לא לנו ה' לא לנו זו מלחמת גוג ומגוג רב נחמן בר יצחק אמר מפני שיש בו מילוט נפשות של צדיקים מגיהנם שנאמר אנה ה' מלטה נפשי.

(דף קי"ח ע"ב) דרש רבא מאי דכתיב אהבתי כי ישמע ה' אמרה כנסת ישראל רבונו של עולם אימת אני אהובה לפניך בזמן שתשמע קול תחנוני דלתי ולי יהושיע אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אף על פי שדלה אני במצות לך אני ולי נאה להושיע:

רש"י על הגמרא

עשיר בשורו – מפסידו ממון ומכפר על גופו:

חק לישראל – פרשת דברים יום ב'

זוהר חדש – ד"א דף ע"א ע"א

איכה. איכה ישבה בדרך וגו': רבי לויטס חוזא פתח, (בראשית ג) ואיכה אשית בינה ובין האשה ובין זרעה. דבבו סגי הוה מן יומא דאתברי עלמא, על עילה דעיטא דנחש, מההיא שעתא דאתלטייא, אתדחייא מקמי תרעא דמלכא, והוא כמין תדיר בין גדרין דעלמא, בין אינון גדרין דאורייתא, כל אינון דדשין בעקב, באינון גדרין, נשיה לון:

ווי דאשפת, ווי דנשיה. ווי על דבבו ביטא דאתנטיר. על דבבו ביטא דהוות ליה בהאי אשה, דאתקריא אשה ידאת ה'. דבבו ביש נטר לה מן יומא דאתברי עלמא, עד דתבר לה בתבירו, למשכב לעפרא:

(איכה א) "איכה ישבה בדרך העיר רבתי עם היתה, אסתכל באתון דריש כל תיבה ותיבה, ותשפח נטירו דבבו ביטא, דאתנטרא, עד דאתחרב בי מקדשא. איב"ה רעה ברישי אתון, אתנטיר לה לההיא אשת חיל, בתבירו דבי מקדשא, למשכב לעפרא:

ההא הוא דכתיב, (איכה א) "כאלמנה רבתי בגוים שרתי במדינות היתה למס, תקרא למפרע ברישי אתון, ל"ה בשבר". בתבירו דבי מקדשא, בתבירו דכנישתא דישראל, דבבו ביטא אדביק ל"ה בשבר":

איכה דאתדבקת לההיא איבה רעה דא, קל דנחש, קל מרירו דבכיה בקיעיו. אליו קראן איכה, ומסטרא אחרא קראן איבה. הדיא הוא דכתיב, ואיכה אשית בינה ובין האשה, בין סטרא דא, ובין סטרא דא, אשתפח בחרבן בי מקדשא. ובקרא קדמא אתרשים בלא למנדע דהאי כ"ה, אדביק לה איב"ה רעה, דנטיר לה מיומא דאתברי עלמא:

הלכה – הרמב"ם תפילה פרק יב'

(ט) אין שם כהן עולה ישראל ולא יעלה אחריו לוי כלל אין שם לוי כהן שקרא ראשון חוזר וקורא הוא עצמו פעם שנייה במקום לוי אבל לא יקרא אחריו כהן אחר שמא יאמרו הראשון פסול ולפיכך עולה כהן אחר וכן לא יקרא לוי אחר לוי שמא יאמרו אחד משניהם פסול:

(כ) כיצד סדר הקריאה בתורה אחר התפלה כל יום שיש בו תפלת מוסף אחר שייגמור שליח עבור תפלת שחרית אומר קדיש ומוציא ספר תורה וקורא לאחד אחד מן הציבור ועולין וקורין בתורה וכשגומרין מחזיר ספר תורה למקומה ואומר קדיש ומתפללין תפלת מוסף וימים שיש בהן מפטיר ומוסף נהגו לומר קדיש קודם שיעלה המפטיר ויש מקומות שנהגו לומר קדיש אחר המפטיר:

חק לישראל – פרשת דברים יום ב'

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גר גבריאל בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה
בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.